ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى

14

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى

14

«ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى»
تەھرىر ھەيئىتى نەشرگە تەييارلىغان

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

维吾尔民间故事. 14:维吾尔文/《维吾尔民间文学大典》编委会编. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008.11
(维吾尔民间文学大典)
ISBN 978—7—228—12027—7

Ⅰ.维… Ⅱ.维… Ⅲ.维吾尔族—民间故事—作品集—中国—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I277.3

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 177988 号

策　　划	阿不都热合曼·艾白,艾合买提·伊明
责任编辑	艾合买提·伊明
责任校对	阿布勒孜·阿巴斯 等
封面设计	买买提·诺贝提
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话	(0991)2827472
邮　　编	830001
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
印　　刷	乌鲁木齐八家户彩印有限公司
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	5
版　　次	2008 年 11 月第 1 版
印　　次	2008 年 11 月第 1 次印刷
印　　数	1—5000
定　　价	12.00 元

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى — 14

نەشرگە تەييارلىغۇچى : «ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى» تەھرىر ھەيئىتى
پىلانلىغۇچىلار : ئابدۇراخمان ئەبەي ، ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل مۇھەررىرى : ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى : ئابلىز ئابباس قاتارلىقلار
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : مەمەت نەۋبەت
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
تېلېفون : 2827472—0991
پوچتا نومۇرى : 830001
سانقۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
باسقۇچى : ئۈرۈمچى باجياخۇ رەڭلىك باسما چەكلىك شىركىتى
فورماتى : 1230×880 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 5
نەشرى : 2008 ـ يىلى 11 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى : 2008 ـ يىلى 11 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 5000—1
كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—228—12027—7
باھاسى : 12.00 يۈەن

مۇھەررىردىن

ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى باي ۋە گۈزەل بىر خەزىنە. ئۇيغۇر خەلقى ئۆزىنىڭ بىسىپ ئۆتكەن ئۇزاق تارىخىي تەرەققىياتى جەريانىدا، ئۆزىنىڭ مىللىي تىلىنى، ئۆرپ ـ ئادىتىنى، مىللىي مەدەنىيىتىنى، جۈملىدىن باي، گۈزەل ۋە پارلاق ئېغىز ئەدەبىياتىنى بارلىققا كەلتۈرگەن. ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئۇزۇن تارىخقا، باي، چوڭقۇر مەزمۇنغا، ئۆزىگە خاس مىللىي ئۇسلۇب ۋە مىللىي شەكىلگە ئىگە بولۇپ، كۆزنى قاماشتۇرۇپ تۇرىدىغان بىر رەڭدار گۈلشەن. ئۇ ئۆزىنىڭ مەزمۇنىنىڭ چوڭقۇرلۇقى، بايلىقى ۋە كەڭلىكى بىلەن، شەكلىنىڭ خىلمۇخىللىقى ۋە گۈزەللىكى، تۈرىنىڭ كۆپلۈكى بىلەن كۆزگە ئالاھىدە چېلىقىدۇ.

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى يۇقىرىقىدەك ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ ئەڭ ئومۇملاشقان بىر تۈرى ھېسابلىنىدۇ. ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئېغىزدىن ئېغىزغا، ئەۋلادتىن ئەۋلادقا كۆچۈش جەريانىدا خەلق ئاممىسى تەرىپىدىن پىششىقلىنىپ، ۋەقەلىكى تاۋلانغان، نەتىجىسى روشەن ھەم ئۇمىدۋار، تىلى تەسىرلىك ۋە گۈزەل بولۇپ يېتىلگەن.

ھەممىمىزگە مەلۇم، چۆچەك پېرسوناژلىرى بولغان، بىر پۈتۈن ۋەقەلىككە ئىگە نەسرىي ئەسەر. ئۇ ئىجتىمائىي تۇرمۇشنىڭ ھەرقانداق بىر تەرىپىنى ئەكس ئەتتۈرەلەيدۇ. ئۇ ئىجتىمائىي رېئاللىقنىڭ ئەمگەكچى خەلق مېڭىسىدىكى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ئىنكاسى، ئەمگەكچى خەلق تۇرمۇشىنىڭ، ئىدىيە - ھېسسىياتىنىڭ، غايە ۋە ئارمىنىنىڭ بەدىئىي ئىپادىسى. چۆچەكلەر ئاساسەن رېئالىزملىق بولىدۇ، ئۇنىڭدا يەنە ئاكتىپ رومانتىزمنىڭ قويۇق ئىپادىسىمۇ بولىدۇ. ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرىمۇ شۇنداق.

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرىدە ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئاق كۆڭۈللۈكى، ھەقىقەتپەرۋەرلىكى، ئەمگەكچان روھى، ساغلام ۋە گۈزەل ئەخلاقىي پەزىلىتى، ۋەتەنپەرۋەرلىكى، قەيسەرانە كۈرەش قىلىش ئىرادىسى، شۇنداقلا ئېسىل ئارزۇ - ئارمانلىرى ئىپادىلەنگەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئوبراز ئارقىلىق ئىپادىلىنىپ، كىشىلەرگە ياخشى بىلەن ياماننى، ھەق بىلەن ناھەقنى، ئۆز بىلەن دۈشمەننى، خۇنۈكلۈك بىلەن گۈزەللىكنى پەرق ئېتىشكە ياردەم بېرىدۇ. بىز بۇنىڭدىن خەلق چۆچەكلىرىنىڭ مۇئەييەن تەربىيىۋى رولىنى بايقىۋالالايمىز.

شۇنى قەيت قىلىشقا بولىدۇكى، خەلق چۆچەكلىرىنىڭ بالىلارغا بولغان تەربىيىۋى رولى تېخىمۇ زور بولىدۇ. بالىلار كىچىكىدىن تارتىپلا خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى، جۈملىدىن چۆچەكلەرنى ئاڭلىسا، ئۇلارنىڭ يۇمران قەلبىدە ياخشىلىق، ھەققانىيلىق، گۈزەللىك، ھاياتنى ۋە تەبىئەتنى سۆيۈش ئىستىكى ئويغىنىدۇ.

خەلق چۆچەكلىرىنىڭ تۇرمۇشنى، تارىخنى بىلىش ۋە چۈشىنىشتىكى رولى، خەلق تىلىنى ئۆگىنىشتىكى رولى، گۈزەللىك قارىشىنى يېتىلدۈرۈشتىكى ئېستېتىكىلىق رولى، كۆڭۈل ئېچىش رولىنىمۇ ئۇنىڭ تەربىيىۋى رولىدىن ئايرىپ قاراشقا بولمايدۇ. يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزئارا باغلانغان، ئۆزئارا گىرەلەشكەن، سىڭىشىپ كەتكەن، بىر - بىرىنى تولۇقلىغان ۋە ئۆزئارا ماسلاشقان. بۇ خەلق چۆچەكلىرىنىڭ خەلق

تۇرمۇشى بىلەن قان ـ گۆشتەك زىچ مۇناسىۋەتنى بارلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.
خەلق چۆچەكلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان خەلق ئاغزاكى ئەدەبىياتى يېزىق شەكىللىنىشتىن بۇرۇنلا ۋۇجۇدقا كېلىپ، نۇرغۇن ئەسىرلەر مابەينىدە ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ يۈردى. يېزىق شەكىللەنگەندىن كېيىن ئۇنىڭ تەرەققىياتى يەنىلا توختاپ قالغىنى يوق. كېيىنكى مەزگىللەردە نۇرغۇن ئەللەردە خەلق چۆچەكلىرى يىغىپ خاتىرىلىنىپ، ئۇنىڭ يوقىلىپ كېتمەي داۋاملىق مۇكەممەللىشىشىگە كاپالەتلىك قىلىندى. بۇ ئىش بىزدە بۇرۇن ئانچە ـ مۇنچە ئىشلەنگەن بولسىمۇ، رەسمىي ئىشلەش ئۆتكەن ئەسىرنىڭ 50 ـ يىللىرىدا باشلاندى دېيىشكە بولىدۇ. ئازادلىقتىن كېيىن ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى بىرقانچە توپلام قىلىپ ئىشلەنگەنىدى. 80 ـ، 90 ـ يىللارغا كەلگەندە ئېلىمىز بويىچە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى توپلاش، رەتلەش، نەشر قىلىش دولقۇنىنىڭ تۈرتكىسىدە شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى ناھىيىلىرىگىچە خەلق چۆچەكلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئەسەرلىرى كەڭ كۆلەمدە يىغىلدى، رەتلەندى ۋە مەخسۇس توپلاملار نەشر قىلىندى. مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرىدا بۇ ئەسەرلەر قايتا ـ قايتا سېلىشتۇرۇش، رەتلەش، تاللاش ئارقىلىق سىستېمىلاشتۇرۇلۇپ زور ھەجىملىك «ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى» ۋۇجۇدقا كەلدى. قولىڭىزدىكى 23 قىسىملىق «ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى» دەل مۇشۇ ئىلمىي ئەمگەكنىڭ مېۋىسى.
بۇ بىر يۈرۈش كىتابقا سېھرىي چۆچەكلەر، تۇرمۇش چۆچەكلىرى، چېچەنلەر ھەققىدىكى چۆچەكلەر، ھەجۋىي چۆچەكلەر، تېپىشماقلىق چۆچەكلەر، ھايۋانلار ھەققىدىكى چۆچەكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان 300 دىن ئارتۇق چۆچەك

كىرگۈزۈلگەن ۋە مۇناسىپ قىزىقارلىق قىستۇرما رەسىملەر سەپلەنگەن.

ئىشىنىمىزكى، بۇ بىر يۈرۈش كىتاب خەلقىمىزنىڭ مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى تېخىمۇ بېيىتىدۇ ۋە رەڭدار قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى تەتقىقاتچىلىرىنىمۇ مول ۋە رەڭدار ماتېرىيال مەنبەسى بىلەن تەمىنلەيدۇ، ئۇلار بۇ كىتابلىرىمىزدىن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ھەرقايسى تارىخىي دەۋرلەردىكى سىياسىي، تارىخىي، ئەخلاقىي، دىنىي ۋە ئېستېتىكىلىق قاراشلىرىنى، ھەرقايسى تارىخىي دەۋرلەردىكى سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىي تۇرمۇشىنى، ئۆرپ - ئادەت ئالاھىدىلىكلىرىنى تەتقىق قىلىشتا مۇھىم يىپ ئۇچى ۋە ئىلھامغا ئېرىشەلەيدۇ. بىزنىڭ بۇ كىتابلارنى نەشرگە تەييارلاشتىكى ئاساسىي مۇددىئايىمىزمۇ دەل مۇشۇ.

مۇندەرىجە

مەنشىرە بانۇ 1

تۇردىقارىي بىلەن پادىشاھ 22

خوجا سېلىم 36

ئادىمىي شەيتان 50

ئەل قىلغاننى قىل، بالام 54

ھەسنەم ۋە گۈلپەرى 61

بىر شاھزادىنىڭ مۇھەببەت كەچۈرمىشى 82

شەيتاننى ئالدىغان تاز 110

مېھرى نىقاب 115

ئېيىق ئىسلان 140

مەنشەربانۇ

كۆنلەرنىڭ بىرىدە تاشكەنتكە قاراشلىق سەنبىزارى ھەرەم شەھىرىدە بىر جۈپ توڭگۇز پەيدا بولۇپ، بۇ شەھەرنىڭ يېز-گۈدەكلىكى نەرسىلىرىنى ھەم كۆپ ئادەمنى يەپ كېتىپتۇ. بۇ ئەھۋالنى كۆسەن شاھىغا مەلۇم قىلغۇچە ئىككى ئاي ئۆتۈپ كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن شەھەر خەلقى بۇ ئاپەتتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئىران شاھى خۇسرەۋغا ئادەم ئەۋەتىشنى شەھەرنىڭ ھاكىمى كەركىن مىلاتقا مەسلىھەت سايتۇ. بۇ مەسلىھەتنى ھاكىم كەركىن مىلات قوبۇل كۆرۈپ، نۇرغۇن خەلق بىلەن شەھرى شىرازغا بېرىپ خۇسرەۋ ئوردىسىنىڭ ئالدىدا «داد» ئېيتىپتۇ. ياساۋۇللار ئوردا دەرۋازىسىنى توسۇپ: «نېمە دادىڭلار بولسا، بىزگە ئېيتىڭلار» دەپتۇ. «دادىمىزنى پەقەت خۇسرەۋغىلا ئېيتىمىز، يولىمىزنى توسۇمىغايسىلەر» دەپ خالايىق چىڭ تۇرۇپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ياساۋۇللار شاھ دەرگا-ھىغا كىرىپ:

— ئەي شاھىم، بىرمۇنچە خالايىق داد ئېيتىپ كەپتۇ، دادىمىزنى شاھنىڭ ئۆزىگە دەيمىز، دەيدۇ. يارلىقلىرى نېچۈك-تۇر؟ — دەپتۇ.

شاھ خۇسرەۋ ياساۋۇللىرىغا خالايىقنى ئوردىغا باشلاپ كىرىشنى بۇيرۇپتۇ. خالايىق ئوردىغا كىرىپتۇ. كەركىن مىلات

باش ئېگىپ:

— ئەي شاھىم، بىزلەر تاشكەنتنىڭ سەنبىزارى ھەرەم شەھىرىنىڭ پۇقرالىرىمىز. شەھىرىمىزدە بىر جۈپ توشقۇز پەيدا بولدى. باغلىرىمىزدىكى تۇت ۋە پىششىق مېۋىلەرنى، ھەتتاكى ئۆيدىكى ئادەملەرنى يېدى. خالايىق ئۆيدە ياتالماي، ئۆگزىدە يېتىۋاتىدۇ. بىز بەك قورقۇپ قالدۇق. سىزنىڭ دەرگاھىڭىزدا كاتتا پالۋانلار باردۇ، شەپقەت قىلىپ بىزنى بۇ بالادىن قۇتۇلدۇرۇپ قويسىڭىز، — دەپتۇ.

شاھ خۇسرەۋ ئۇلارنىڭ تەلىپىنى قوبۇل كۆرۈپ، پالۋانلارغا:

— ئەي پالۋانلار، كىمدۇركى سەنبىزارى ھەرەمگە بېرىپ توشقۇزلارنى ئۆلتۈرۈپ، بىر جۈپ چىشىنى كېسىپ كېلىشكە ۋەدە قىلسا، بىر دانە ئالتۇن ئېگەرلىك ئارغىماق، ئون ئىككى مىڭ لەشكەر ئىنئام قىلغايمەن، — دەپتۇ. كىشىلەردىن سۆز چىقماپ بولغۇچە پىرئەن نوچىۋان ئورنىدىن دەس تۇرۇپ:

— ئەي شاھىم، بۇ خىزمەتكە مەن بارغايمەن، — دەپتۇ. خۇسرەۋ شاھ:

— ئەي پىرئەن، سەن ياشتا كىچىك، بۇ ئىشتا بىرەر ۋەقە يۈز بەرسە، بوۋاڭ رۇستەم، ئاتاڭ كەيسۇ سالارنىڭ مەندىن كۆڭلى ئاغرىيدۇ، سەن بارمىغىن، — دەپ، يەنە پالۋانلارغا قاراپ:

— قايسىڭلار بارسىلەر؟ — دەپ سوراپتۇ. بۇ چاغدا يەنە پىرئەن ئورنىدىن دەس تۇرۇپ:

— ئەي شاھىم، بۇ خىزمەتنى مەن قىلالايمەن. مېنى توشقۇزلارغا كۈچى يەتمەيدۇ، دەپ سۇندۇرۇۋاتامسىز؟ ئەگەر رۇخسەت قىلمىسىڭىز، كۆزىڭىزدىن ئەنقادەك يىتىپ كېتىمەن، — دەپتۇ.

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

شاھ خۇسرەۋ نائىلاج بۇ ئىشنى پىرئەنگە تاپشۇرۇپتۇ.

پىرئەن ئۇن ئىككى مىڭ لەشكەرگە باش بولۇپ، سەن-بىزارى ھەرەمنىڭ ھاكىمى كەركىن مىلات بىلەن بىللە سەن-بىزارى ھەرەمگە كەپتۇ. كەركىن مىلات:

— ئەي پىرئەن، شەھەرگە كىرىپ بىرنەچچە كۈن دەم ئېلىپ ئاندىن توڭگۇزلارنى ئوۋلاشقا چىقايلى، — دەپتۇ. پىرئەن:

— مەن توڭگۇزلارنى ئۆلتۈرۈپ بولغاندىن كېيىن، بۇ يەرنىڭ نېمىتىنى ئاغزىمغا سالغايمەن. بولمىسا، بىر يۇتۇم سۇ، بىر توغرام نانمۇ ماڭا ھارام بولغاي، — دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن پىرئەنگە ئىككى ئادەم قوشۇپ بېرىپتۇ. ئۇلار پىرئەننى بىر تاغقا ئەكېلىپ، توڭگۇزلار مانا بۇ ئۆڭكۈردە، دەپ كۆر-سىتىپتۇ. پىرئەن ئۇلارغا:

— مەن توڭگۇزلار بىلەن ئېلىشقاندا ئۈچ قېتىم نەرە تارتىمەن. ئۈچىلا نەرەمنى ئاڭلىساڭلار، توڭگۇزلارنى ئۆلتۈ-رۈپتۇ، دەپ بىلىڭلار. بىرىنچى نەرەمنى ئاڭلاپ، ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى نەرەمنى ئاڭلىمىساڭلار، مېنى توڭگۇز ئۆلتۈرۈپتۇ، دەپ بىلىپ، ئاتا - ئانامغا ئېيتىپ قويۇڭلار، ماڭا دۇئا قى-لىپ قويسۇن، — دەپ خوشلىشىپ، تاغنىڭ ئۆڭكۈرىگە قەدەم قويۇپتۇ. بۇ ئۆڭكۈر بېخىلنىڭ كۆڭلىدەك قاراڭغۇ ئىكەن. پىرئەن خەنجىرىنى تاشقا سۈرۈپ ئوت چىقىرىپ يورۇتۇپ بىر ئاش پىشىم يول يۈرۈپتۇ، ئاخىر بىر كۆڭەيگە چىقىپتۇ. بۇ يەرنىڭ تۆت ئەتراپى پەلەك بىلەن باراۋەر تاغ ئىكەن. پىرئەن بۇ يەردە بىر جۈپ توڭگۇزنىڭ ئۆزىنى كۆنگە قاقلاپ ئۇخلاپ ياتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ، سەپسېلىپ قارىسا، بۇ توڭگۇزنىڭ ئىككى كۆزىنىڭ ئارىلىقى يەتتە گەز كېلىدىكەن. پىرئەن بۇنى كۆرۈپ، ئەي رەببىم، بۇ يىرتقۇچ مەخلۇقنى يەڭگۈدەك كۈچ - قۇۋۋەت ئاتا قىلغايسەن، دەپ، توڭگۇزنىڭ ئالدىغا بېرىپ نەرە

تارتىپتۇ. بۇ نەرە ئاۋازىدىن توڭگۇزلار چۆچۈپ ئويغىنىپ قارىسا، ئالدىدا بىر ئادەم تۇرغان. شۇنىڭ بىلەن توڭگۇزلار چىشلىرىنى ھىڭگايتىپ، يەرنى تاتىلاپ، يۈگۈرۈپ كېلىپ پىرئەننى بېسىۋاپتۇ. پىرئەن ئىككىنچى نەرە تارتىپتۇ - دە، مۇشتلىرىنى تۈگۈپ ئۈچ يۈز ئاتمىش ئالتە تومۇرىدىكى كۈچ - قۇۋۋىتىنى بىلىكىگە يىغىپ توڭگۇزنىڭ بېشىغا ئۇرۇپتۇ. پىرئەننىڭ مۇشتلىرى توڭگۇزنىڭ كاللىسىغا جەينەكلىرىگىچە كىرىپ كېتىپتۇ، توڭگۇزنىڭ مېڭىسى ھەر تەرەپكە چاچراپ كېتىپتۇ، توڭگۇزلار يەر چىشلەپتۇ. بىرگە كەلگەن ھەمراھلار پىرئەننىڭ ئۈچىنچى نەرە ئاۋازىنى ئاڭلاپ، پىرئەن توڭگۇزلارنى ئۆلتۈرۈپتۇ، دەپ بىلىپتۇ. پىرئەن خۇداغا يۈزمىڭ شۈكۈرلەر كەلتۈرۈپ، خەنجىرىنى غىلاپتىن سۇغۇرۇپ، توڭگۇزلارنىڭ چىشلىرىنى كېسىۋاپتۇ. بىرگە كەلگەن ھەمراھلار بۇ ئىشنى ئالدىن بېرىپ كەركىن مىلاتقا خەۋەر قىپتۇ. پىرئەننىڭ باتۇرلۇقىغا قاراپ، كەركىن مىلات پىرئەننى كۆسەن شاھىغا تۇتۇپ بېرىش ئويىغا كەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن كۆڭلىگە بىر شۇملۇقنى پۈكۈپ، پىرئەنگە: «سىزنىڭ ياخشىلىقىڭىز ئۈچۈن بىر تاغنى ئالتۇن قىلىپ بەرسىمۇ، ئازلىق قىلىدۇ. بىر ئاخشام بولسىمۇ، بىزنىڭ كۆلبىمىزگە قەدەم تەشرىپ قىلسىڭىز، كۆڭلىمىزنى خۇش قىلساق» دەپتۇ. پىرئەن كەركىن مىلاتنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل كۆرۈپ، لەشكەرلىرىگە: «مۇشۇ جايدا تۇرۇپ تۇرۇڭلار» دەپ تاپىلاپ قويۇپ، كەركىن مىلات بىلەن شەھەرگە كىرىپتۇ. كەركىن مىلات پىرئەنگە كاتتا زىياپەتلەر قىلىپ كۆڭلىنى ئاپتۇ. بىر كۈنى كەركىن مىلات پىرئەنگە ھاراق - شارابنى كۆپ ئىچكۈزۈپ شىركەيىپ قىلىپ قويۇپتۇ ۋە پىرئەنگە:

— ئەي پالۋان يىگىت، كۆسەن شاھىنىڭ بىر قىزى بار، ساھىبجامالىقتا يېگانە، ئۇنداق نازىنىن قىز دۇنياغا بىر كېلى-

دۇ، ئۇنىڭ ئىسمى مەلىكە مەنشىرە بانۇ، ئۆزلىرىدەك پالۋانغا
لايىق ئىدى، لېكىن ئۇنى كۆرمەكمۇ تەس. هازىر مەلىكىنىڭ
چارباغقا سەيلىگە چىققان كۈنلىرىدۇر، — دەپتۇ. كەركىن مىلات
مەلىكە مەنشىرە بانۇنىڭ ياخشى تەرىپلىرىنى قىلىپ ماختاپ
ئۇچۇرۇپتۇ. پىرئەن شىركەيىپ بولغاچقا، مەلىكىنىڭ ياخشى تە-
رىپىنى ئاڭلاپ يۈرىكىگە ئوت تۇتىشىپتۇ ـ دە، كەركىن مىلاتقا:
— بۇ قىزنى بىر كۆرەي، — دەپتۇ. كەركىن مىلات:
— بوپتۇ، بارساق بارىلى، ئەمما ئۇ يەرگە بېرىشقا ئىك-
كى يول بار، بىر يول ئون سەككىز كۈنلۈك، يەنە بىر يول
يەتتە كېچە ـ كۈندۈزلۈك، — دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن كەركىن
مىلات بىلەن پىرئەن بىرگە كەلگەن لەشكەرلىرىگە ئېيتمايلا
يولغا چىقىپتۇ. يەتتە كېچە ـ كۈندۈز يول يۈرۈپ كۈسەنگە يېتىپ
كەپتۇ. پىرئەن بىلەن كەركىن مىلات مىڭئۆيىنىڭ غەربىدىكى
چارباغقا كەپتۇ. ئىككىسى باغنىڭ سىرتىغا ئاتلىرىنى جايلاش-
تۇرۇپ قويۇپ باغ ئىچىگە كىرىپ تۇرغان مەزگىلدە، داقا ـ
دۇمباقنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن كەركىن مىلات:
— ئەي پىرئەن، دەرهال ئۆزىمىزنى دالدىغا ئالايلى، مە-
لىكە كەلگەن ئوخشايدۇ، — دەپ كۆلنىڭ بويىدىكى ئالما دە-
رىخىنىڭ شېخىغا چىقىۋاپتۇ. پىرئەن ئالما ئۈستىدە شاخقا
يۆلىنىپ ئۇخلاپ قاپتۇ. كەركىن مىلات پۇرسەتنى غەنىيمەت
بىلىپ، ئالما دەرىخىدىن چۈشۈپ ئېتىنى مىنىپ، پىرئەننىڭ
ئېتىنى يېتىلەپ ئۆز يۇرتىغا قاراپ يول ئاپتۇ. پىرئەن ئال-
مىنىڭ شېخىدا قاپتۇ.
كۈسەن شاھىنىڭ مەلىكىسى مەنشىرە بانۇ باغدىكى
راۋاقتا قىرىق كېنىزىكى بىلەن جايلىشىپ بولۇپ، كېنىزد-
كىنى سۇغا بۇيرۇپتۇ. ئۇ كېنىزەك كۆلگە قارىسا، كۆلنىڭ ئى-
چىدە كېلىشكەن بىر يىگىت تۇرغۇدەك. مۇنداق يىگىتنى ئەسلا

كۆرمىگەن بۇ كىنىزەك دەرھال راۋاقتا چىقىپ ئەھۋالنى مەلىكە مەنشىرە بانۇغا ئېيتىپتۇ. مەلىكە مەنشىرە بانۇ كېنىزىكى بىلەن بېرىپ قارىسا، راستتىنلا بىر يىگىت كۆلنىڭ ئىچىدە تۇرغۇدەك. بۇنداق بەرنا يىگىتنى ئەسلا كۆرمىگەن مەلىكە كېنىزەكلەرگە يىگىتنى كۆلدىن ئاچىقىشقا ئەمر قىپتۇ. كېنىزەكلەر كۆلگە سەكرىشىپ چۆشۈپ ئاختۇرۇپتۇ، تاپالماپتۇ، يەنە ئاختۇرۇپتۇ، يەنە تاپالماپتۇ. كېنىزەكلەر سەپسېلىپ قارىسا، سۇ لېيىسا، يىگىت يوقىلىپ كەتكۇدەك، سۇ سۇزۇلسە، پەيدا بولغۇدەك. شۇنىڭ بىلەن كېنىزەكلەر شۇنداق ئۇستۇن قارىغانكەن، ئالما شېخىدا ھېلىقى يىگىت ئۇخلاۋاتقۇدەك. مەلىكە مەنشىرە بانۇ دەرەخ تۈۋىگە كېلىپ ئالمىنى ئىرغىتىپتۇ ۋە:

— ئەي يىگىت، ئادەممۇ سەن؟ كىمنىڭ نەسلى زاتىسەن؟ كۆزۈڭنى ئاچقىن ! — دەپتۇ. پىرىئەن كۆزىنى ئېچىپ قارىسا، ئالدىدا بىر ساھىبجامال مەلىكە تۇرۇپتۇ. مەلىكە:

— ئەي يى-

گىت، نەدىن كەلدىڭ؟ بۇ چارباغدا نېمە قىلىسەن؟ — دەپتۇ. پەرىئەن:

— مەن ئىران شاھى خۇسرەۋنىڭ ۋەزىرى كەيسۇ سالار-نىڭ ئوغلى، رۇستەمنىڭ نەۋرىسى پەرىئەن بولىمەن. يەتتە يىل بولدى، كۇسەن شاھىنىڭ مەلىكىسى مەنشىرە بانۇنى چۈشۈمدە كۆرۈپ ئاشىق بولغانىدىم، مەلىكىنىڭ پىراقىدا يۈرىكىم كاۋاپ ئىدى، بۈگۈنمۇ سىزنىڭ پىراقىڭىزدا يىغلاپ ئۇخلاپ قالغانى-دىم، ھازىر قارىسام، چۈشۈمدە سىزنىڭ ئالدىڭىزدا تۇرۇپتى-مەن، مۇبارەك جامالىڭىزنى كۆردۈم، ئاللانىڭ رەھمى كېلىپ مېنى بۇ جايغا كەلتۈرۈپ قويغان ئوخشايدۇ، — دەپتۇ. مەلى-كە مەنشىرە بانۇ:

— ئۇنداق بولسا، يەتتە يىلدىن بېرى چۈشۈڭدە ئاشىق بولغان، پىراقىمدا يىغلىغان مېھرىبانىڭ مەن بولۇرمەن. ئەي پەرىئەن، دەرەختىن چۈشكىن، مېنىڭ ئالەمدە يېگانە باغلىرىم-نى تاماشا قىلىپ، پىراق ئوتىدا ئۆرتەنگەن يۈرەك - باغرىڭنى تەسكىن تاپتۇرغايسەن، — دەپتۇ.

مەلىكە مەنشىرە بانۇ پەرىئەننىڭ بويۇنلىرىغا گىرە سېلىپ راۋاق ئۈستىگە ئېلىپ چىقىپتۇ، ھەر كۈنى تۈرلۈك تائاملار بىلەن مېھمان قىپتۇ. پەرىئەن بىلەن مەلىكە ئارمانلىرىغا يې-تىپتۇ. نەغمىچىلەر، ھاپىزلار ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئاپتۇ. پەر-ئەن بىلەن مەلىكە ئىرماللىشىپ - چىرماللىشىپ، كېچە بول-غاننى بىلمەي باغلارنى تاماشا قىلىشىپتۇ. پەرىئەن بىلەن مە-لىكە مەنشىرە بانۇنىڭ ئەيش - ئىشرەتلىرى قىرىق كۈنگە ئۇلىشىپتۇ. پەرىئەن مەلىكىگە:

— ئەي جېنىمنىڭ جانانىسى، يۈرىكىمنىڭ پارىسى، بۇ يەرگە كەلگەنلىكىمنى ئاتا - ئانام ئۇقمايدۇ. ئاتا - ئانام مې-نىڭ دەردى پىراقىمدا يىغلاپ يۈرەك - باغرى پارە - پارە بولغان-

دۇ. ئەتە قايتىپ كېتىپ يەنە كەلسەم. قىرىق يىل تۇرساممۇ، مۇبارەك جامالىڭىزغا ئەسلا قانمىغايمەن، شۇنداقتىمۇ ئاتا-ئانامنى بۇ ئىشتىن خەۋەردار قىلمىسام بولماس، — دەپتۇ.

مەلىكە مەنشىرە بانۇ خاس كېنىزەكلىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ:

— پىرئەن ئەتە كېتىمەن، دەيدۇ، پىرئەندىن بىردەم ئايرىلسام، چىدىيالمىغۇدەكمەن، شۇڭا پىرئەننى تۇتۇپ قېلىشنىڭ بىر چارىسىنى قىلايلى، — دەپتۇ. كېنىزەكلەر مەسلىھەتلىشىپ، مەلىكىگە:

— ئەي مەلىكە جاھان، بۈگۈن پىرئەننى مېھمان قىلىپ، يېگەن كاۋاپ، ئىچكەن شارابلىرىغا دورا بىھوش قوشۇپ بېرەيلى، پىرئەن بىھوش بولۇپ يىقىلغاندا، ئۇنى بۈگۈن كېچىدىلا كۆسەنگە ئەكېتەيلى، باغدىكى راۋاقتا ئورۇنلاشتۇرايلى. شۇ چاغدا پىرئەن ھېچ يەرگە بېرىشقا ئامالسىز قالار، — دەپتۇ.

بۇ سۆز مەلىكە مەنشىرە بانۇغا يېقىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پىرئەننىڭ يېگەن كاۋاپ، ئىچكەن شارابلىرىغا دورا بىھوش قوشۇپتۇ. پىرئەن كاۋاپنى يەپ، شارابنى ئىچىپ بىرپەستە بىھوش بولۇپ يىقىلىپتۇ. مەلىكە مەنشىرە بانۇ ۋە ئۇنىڭ كېنىزەكلىرى پىرئەننى ھارۋىغا سېلىپ كۆسەن شەھىرىگە ئېلىپ كەپتۇ، پىرئەننى راۋاقتا ئورۇنلاشتۇرۇپ، راۋاقتا چىقىدىغان شوتىلارنى كېسىپ تاشلاپتۇ. پىرئەن بىر چۈشكۆرۈپ ھوشىغا كېلىپ قارىسا، بىر راۋاق ئۈستىدە مەلىكە مەنشىرە بانۇنىڭ يېنىدا ياتقۇدەك، ئورنىدىن تۇرۇپ قارىسا، ئالدىدا شۇنداق كاتتا بىر شەھەر تۇرغۇدەك. بۇ شەھەرنىڭ ئاۋاتلىقىغا پىرئەننىڭ ئەقلى لال بولۇپ، مەلىكىدىن بۇ جاينى سورىغانىكەن، مەلىكە جاۋاب بېرىپ مۇنداق دەپتۇ:

— سىز كەتسىڭىز چىدىمايمەن، دەپ كۆسەن شەھىرىگە

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com